Gratiani Decretum

causa

[illegible] ioseph. fuit dni [illegible] sepatio [illegible]

sic coniux mariae. utrumq: uite ii carne. Jt meos. Triplex bonum coniugii fuit in parentibus xpisti.

Omne itaq: nuptiarum bonum impletum est in ill. parentib. x. plei. fides. sacramentum. Prolem cognoscimus ipsum dnm. nullum adulterium. Sacramentum [illegible] nullum diuortium. Solus [illegible] concubi[illegible] ii potuit. sine [illegible] que accidit [illegible] qui fuerit [illegible] diuis ii coh[illegible] prosi[illegible]

[illegible] uiolauit. Jt in legib. principum sponsa iubetur luge[re] mortem sponsi tamq. uiri sui. Jt in canonib. inuenitur. Fr. sponsam fris post eius

Si quis mortem ducere ii potest.

Si desponsauerit q. aliquam. et preueniente articulo mortis. eam cognoscere ii potuit. fr. eius ii poterit eam ducere in uxorem. Jt gg. mauricio [illegible] ob quendam comitem. q. nepotis sui mortui desponsatam duxit uxorem.

Qui desponsatam puellam patris sui accipe[re] [illegible] in coniugium. anathema sit ipse. et omnes consentientes ei. quia secdm legem di mori decreuit. Nam diuine legis mos est sponsas appellare coniuges. ut in euuanglio. accipe mariam coniugem tuam. Et illud in deuteronomio. Si quis cum liber hominum desponsatam puellam in agro ul. inquolib. loco oppresserit. ul. adduxerit in domum suam. moriatur. quia uxorem proximi sui uiolauit. ii q. iam uxor erat. s. q. a parentib. uxor fieri debebat. Et infra. Sic nulli xano licet de sua consanguinitate ul. quam cognatus habuit in matrimonium assumere. ita et de consanguinitate uxoris sue. Jt ier.

Uxore mortua licet aliam uiro accipere si ii ro

Addit aliud quartum pudiatam ul. desponsatam. [illegible] coniugium legitimum. dum mortua fuerit ux. [illegible] liber. licet illi accipere aliam. s. ii repu[diatam] nec desponsatam uiro. s. liberam. Si[c] [illegible] debet et mulier. Unde et paulus ait. Mulier [que] sub uiro est. ligata est sub lege uiri. quam [diu] uiuit uir eius. uiuente uiro uocabitur ad[ultera] si iuncta fuerit alii uiro. Si autem mortuus fuerit uir eius. liberata est a lege uiri. ita ut [non] sit adultera. si coniuncta fuerit cum alio uiro. [illegible] gg. Post mortem alie nullus de eius consanguinitate

Si quis te sponsam eius accipiat.

Si uxorem desponsauerit. ul. eam sub arra

[illegible] desponsauit. ut [illegible] quod aliud [illegible] sufficiat. [illegible] desponsa[illegible] ul. [illegible] palam sufficiat [illegible] sponsalib. et nullo tamen [illegible]

[illegible] aliqua preueniente die mortis eius neque [pote]rit eam ducere in uxorem. tamen nulli de consanguinitate eius licet accipere eam in coniugio. et si nuptum fuerit factum. separetur omnino. Jt uil. pp.

Si quis desponsauerit uxorem ul. sub [arra] [con]iunxerit. et sive preueniente die mortis. siue [illegible] quib. dam aliis causis. minime eam cogno[uerit] [illegible]

Her Karls Regenstap / helsingo prost / borgalauin [illegible] anno 150[illegible]

[illegible] semium.

[illegible] Illa mulier ii pertinet ad matrimonium cum qua ii celebratur

Cum enim societas nuptiarum nuptiale misterium. Causa ita a principio sit instituta ut preter commixtionem sexuum. non habeat in se xpi et eccle sacramentum. ii dubium est illam mulierem ii pertinere ad matrimonium. cum qua docetur ii fuisse nuptiale misterium. Item apls Jap. ut uxor reddat debitum uiro. et uir uxori. nisi forte ex consensu ad tempus ut expedit uacent orationi. Unde datur intelligi qd sine consensu alterius alteri ii licet uacare orationi. Jt. Propositum melioris uite uir sumere ii pot. sine uxoris consensu. Et econuerso. Unde gg. scribit theutiste patricie. Causa religionis

Sunt qui coniugia solui non debent.

Sunt qui dicunt religionis gratia coniugia debere solui. Uerum sciendum est. quia et si hoc lex humana concessit. lex tamen diuina prohibuit. Per se enim ueritas dicit. Quos ds coniunxit. homo ii separet. Qui etiam ait. Non licet dimittere uxorem. excepta causa fornicationis. Quis ergo huic legis latori contradicat. Scimus qa scriptum est. Erunt duo in carne una. Si ergo uir et uxor una caro sunt. et religionis causa dimittat uir uxorem. ul. mulier uirum. in hoc mundo remanente. ul. fortasse ad illicita uota migrantem. que est illa conuersio in qua una eademq. caro ex parte transit ad continentiam. et ex parte remanet in pollutione. Si uero utrisq. conueniat continentem uitam ducere. hoc quis audeat accusare. cum certum est qa omps ds qui minora concessit. maiora ii prohibuit. Duo bus enim modis sci uiri a licitis abstinere solent. aliquando ut uitam suam apud omnipotentem dnm augeant. aliquando ut anteacte uite culpas detergant. Propterea cum boni coniuges aut meritum augere desiderant. aut anteacte uite culpas delere ut se adstringant et meliorem uitam appetant licet. Sic enim multos scimus nouimus esse sctis coniugib. et prius continentem uitam duxisse. et postmodum ad sce eccle regimina in

[illegible gloss]

[illegible] ... pellagi una fer ... duas fecit una pute. xxvii

... ĩgit nõ reprobando.

[illegible gloss]

grasse. Si u̅ continentiam q̃ uir appetit mulier n̄ sequit᷑. aut q̃ uxor appetit uir recusat. diuidi coniugium n̄ pot᷑. q̃a scriptū ē. Mulier potestatem sui corpis n̄ h̄r. s; uir. Similit᷑ uir potestatem sui corpis n̄ h̄r. s; mulier. Id leoni epō cathanensi. Absq; uiri ɔsensu monastio mulier deputata ad eiꝰ ɔsortiū n̄ p̄ ibea tur redire.

Multorum relatione cõpimꝰ hanc ap̄ uos olim ɔsuetudinē fuisse. ut subdiacones suis licite miscerent᷑ coniugib;. Q̄ ne denuo quisq̃ p̄sumat. a sede aplica diacone exauctoritate uiri ēs decessoris isto m̄ phibitū. ut eos tp̄r hii q̃ iā uxorib; fuerāt copulati. unū ex duob; eligerent. i. aut certe nulla rõne ministrare p̄sumerent. aut a suis uxorib; abstinerent. z quid dr̄ speciosus ē subdiacon p hac re. ab administratione se suspendit officio. z usq; in obitꝰ sui tempa notariū q̃d gessit offm. z amministro qd subdiaconum oportuerat exhibe cessauit. Post cuiꝰ obitū quia relicta eiꝰ honorata. marito ē sociata. a tua fr̄nitate in monastio cognouimꝰ deputatā. Ideoq; si ut fert᷑ eiꝰ se maritꝰ ab amministratione suspendit. an dicte mulieri n̄ debz officere. qd ad seca coniugii uota migiuit. p̄sertim si n̄ tali uite subdiacono uncta ē. ut a carnalib; uoluptatib; abstineret. Sig̃ ita se ueritatem que admodū edocti sumꝰ h̄re cognoscas. p̄dictam de muliere de monastio p oīa ɔuenit relaxare. ut ad suū maritū sine aliq̃ possit formidine remeare. Id adriano panormitano notario. Ad uxorē redire cogi qui sine eiꝰ ɔsensu religiosam ueste sus cepit.

Agathosa latrix p̄sentium q̃sta ē uirū suū ɔ̄ᵃ uoluntatem suā in monasterio urbica abbis ēē ɔuersum. Quapp expientie tue p̄cipimꝰ. ut diligenti inquisitiōe discutiat. ne forte eiꝰ uoluntate ɔuersus sit. uł ipā se mutare p̄miserit. Et si hoc repperit. z illū in monastio p̄manē p̄uideat. z hanc sic p̄mi sit mutare cõpellat. Si u̅ nich horum ē. nec q̃ndam fornicationis cām pp qd licet uxorē dimittere p̄dictā mulierē ɔmisisse cognoueris. ne illiꝰ ɔuersio uxori relicte in sclō fieri p̄sit p̄ditionis occasio. uolumꝰ ut maritū suū illi z̄ si iam tonsoratus ē. redde debeas. oī excusatione cessante. Quia z̄ si mundana lex p̄a pt ɔuersionis grām utrolibz inuito solui p̄se ɔiugium. diuina tn̄ lex fieri n̄ pmittit. Nā n̄ fornicationis cā uirū uxorem dimitte nul la rõne ɔcedit. quia p̄ q̃ copulatione ɔiugii uiri atq; mulieris unū corpus effic᷑. n̄ pot᷑ ex parte ɔuerti. z ex parte remanē in sclō. Itē ex. viii. synodo. Sine uxoris ɔsensu religionis ppositum uir sumere non ualet.

Si quis ɔiugatus uult ɔuti ad monastium n̄ ē recipiendus. n̄ pꝰ a coniuge castimoniam p̄fitente fuerit absolutꝰ. Nam si illa uiuente illo p̄ incontinentiā alii nupserit. p̄culdubio adultā erit. nec recipit᷑ ap̄ dm̄ eiꝰ uiri ɔuersio. cui sequit᷑ ɔiugalis fedus p̄stitutio. Tales g̃ tunc sine culpa secunt᷑ xp̄m derelicto sclō. si h̄nt ex pari uoluntate castitatis ɔsensum. Itē ex synodo eugenii pp̄. Sine sci entia epi uiro z uxori cā religiōis diuer tere non licet.

Si uir z uxor diuertere p ... sola religiosa uitē se ɔsenserint uita. nullatenus sine ɔsciā epi fiat. ut ab eo singula[riter] p̄uiso ɔstituantur loco. Nam uxore nolente aut altō eor̄ p tali re matrimonium n̄ solu[itur]. Itē aug̃ de adulterinis ɔiugiis. Sine uxoris uoluntate uiro ɔtinere non licet.

Si uir abstinet sine uxoris uoluntate tribuit ei fornicandi licentiam. z peccm illiꝰ tue imputabit᷑ abstinentie. Itē gg̃ urbico abbi. Vir n̄ ē suscipiendꝰ in monastium. n̄ z uxor con uertatur.

Quia agatho latore p̄sentium monastium dilectionis tue conuti desiderat. hortamꝰ ut eū oī eū dulcedine deuotiōe suscipias. Quem tn̄ ita suscipiendum cognosce. si z uxor illiꝰ similit᷑ ɔuerti uoluerit. Nā dū unū utrorumq; corpꝰ ɔiugii copulatione sit factum. incongruū ē partem ɔuerti. z partem in sclō remanē. Itē nicholaus pp̄. Continentie uota n̄ licet uxori suscipe n̄ eand᷑ uita uir eius elegerit.

Scripsit nob teberga regina regia se uelle dignitate seu copula ... z sola uita p̄uata ēē ɔtentā desiderare. cui nos scipsimꝰ. n̄ h alter fieri posse. n̄ eand᷑ uitam ɔiunx eiꝰ lothariꝰ elegerit. Nā licet ... scptum qd ds ɔiunxit hō non separet. ... n̄ hō separat. quando diuini amoris intuitu ex ɔsensu utriusq; ɔiugis matrimonia dissoluuntur. Aliō aut fieri intuitu separatione ... phibem. Ecce qd ɔiugati sine ɔsensu alterius ɔtinentiam p̄fiteri n̄ possunt. Sponsi u̅ ... sultis q̃s desponsauerunt. exempl z auctoritate p̄bant᷑ ɔtinentiam posse seruare. ... refert beatꝰ ier. macharius p̄cipuus ... heremitas. celebrato nuptiarū ɔuiuio ...

[illegible gloss]

xxvii.

Aliud legitimum et aliud legitimum est

pceib' obsecrandus ds. It ex conc. agathensi.

Cu hereticis catholici non misceant conu-

Non oportet cum hoib' hereticis miscere co-bia. nubia. et ul' filios ul' filias dare. s; poci accipe. si tñ se pfitent xanos futuros. et catholicos. Itē ex concil' iubenēse. Xana coione careat qui daice pfidiam iugali se uinclo sociat.

Siquis iudaice pfidiam iugali societate iung. siue xana iudo. siue iudea. xano. mulier carnali ɔsortio misceat. quicūq; eoꝝ tñ nefas ad misisse cognoscit. a xano cetu atq; ɔuiuio et a coione ecclē pcul segreget. Ecce illud augi. ñ ē ratum ɔiugium qd sine do ē. H negat ɔiugium ēē int infideles. Coniugiū eni aliud ē. legitimū et ñ ratū. aliud ratū et ñ legitimū. coniugiū ē qd legali institutione ul' puincie morib' ɔtrahit. h int infideles ratū ñ ē: qa ñ ē firmū et inuiolabile ɔiugiū eorum. Dato eni libello repudii. licet eis discede ab inuice. et alii copulari. lege fori ñ lege poli q ñ secunt. Int fideles u ɔiugium ratum ē. quia ɔiugia semel inita int eos. ulterius solui ñ possunt. Horū qdā st legitima. ueluti cum uxor a parentib' tradit. a sponso dotat. et a sacerdote bñdicit. Hec talia ɔiugia legitima et rata appellant. Illoꝝ u coniugia qui ɔtemptis omib' ill' sollempnitatib' solo affectu aliq s ɔiuge copulant. huiusmoi coniugiū ñ legitimū. s; ratū tñ ēē creditur. Qd u uxore uiuente altam duce ñ possit. testatur scriptura dicens. Alioquin si discedatis ab inuice. et uolentes cohabitare dimittatis. et alii uos copulauitis. adulteri eritis et filii uri. q pea nascent erūt inmundi. i. spurii. Itē ex conc. meldensi. H pot p baptm aliqs altam duce uiuente ea q an baptismum s fuerit

Siquis habuerit s uirgo copulata.

Siuxorem ugine an baptisma. uiuente illa p baptm. hre ñ pot. Crimina in baptismate solunt ñ ɔiugia. Gregori au ex testat dicens. Licet fideli uxore illam duce quā xane fidei odio infidelis dimittit.

Si infidel' discedit odio xane fidi discedat. Nō ē eni fr au soror subiect' seruituti in huiusmoi. Non ē eni peccm dimisso pp dm si alii se copulauerit. Contumelia qppe creatoris soluit ius matrimonii. circa eū qui relinqt. Infidelis au discedens. et in dm peccat et in matrimonium. nec ē ei fides seruanda coniugii. q ppea discedit. ne audiret xpm ēē dm xanoꝝ ɔiugioꝝ. Hic distinguendū ē. aliud ēē dimittere uolentem cohabitare. atq; aliud discedentem ñ sequi. Volente eni cohabitare. licet qd dimittere. s; ñ ea uiuente aliā duce. Discedentem u seq ñ oportet. et ea uiuente aliā duce licet. Verū h ñ ñ de his intelligendum ē. qui in infidelitate s copulati sunt. Ceterū si ad fidem uterq; ɔuersus ē. ul' si uterq; fidel' matrimonio iunctus ē. et pcedente tepe alt eoꝝ a fide discesserit. et odio fidei ɔiugem deliqrit. delict' discedentē ñ comitabit. ñ tñ uiuente illa altam duce poterit. qa ratū ɔiugiū fuerat int eos. qd nullo m solui pot. Verū u bigam sit reputandus. q an baptm habuit unā. et p baptm altā. auctoritate ieronimi patet. Ait eni sup epistolam pauli ad timoth. Non ē bigam q an baptm habuerit unā et p baptm altam.

Oportet epm ēē uni uxoris uirū. Verū h p baptm. Ceterū si an baptm huit unā et p baptm altam: ñ ē reputandus bigam. cui prorsus innouato p baptm. oia uetra sunt dimissa. Aug u contra testat. et innocenti. Ait eni aug sup eplam pauli ad titum. Non debz fieri epc q an baptm huerit unam et p baptm

Acuti intelligunt q nec s fminam alterā. eū ordinandū censuerit. q an baptm huit unā. et p baptm altam. In baptismate eni crimina abolent. ñ federatio ɔiugii dissoluit. Si ē illa q cathecumina uiciata ē. int di uirgines ɔsecrari ñ pot. sic et q an baptm huit unā et p baptm altam. ñ ñ bigam reputandus ē. Amisit eni qddam ñ aduite meritū. s; ad signaculū sacramenti. Itē innocenti rufo et eusebio episcopis macedonie multis argumentis pbat. talem bigamū reputari. Quia g iste cui causa in psenti ag an baptm huit unā. et p baptm altam bigam indicat. et licet uite merito et industria sciencie polleat. in epm tñ ordinari ñ potest. Incipit. XXIX. causa.

Quidam nobili mulieri annunciatum ē. qd a filio cuidam nobili petebatur in coniugem. prebuit illa assensum. Alius uero quidā ignobil' atq;

UNIV. HELS. Mscr.

BIBL. UNIV. HELS. Mscr.

seruil cdicionis noie illi se ipm copulat. atq; eam in coniugem accep. Ille q pri s placuerat. tand uenit. eamq; s in coniugem petit. Illa se de lusam cqritur. 7 ad prioris coplam aspirat. ... putabat hc ee liberu. 7 pea dephendit illum ee seruum. an liceat ei statim ab illo disce dere. Qd aut coniugiu sit int eos pbatur si in. Coniugiu siue matrimoniu e uiri mulieris q; legitimaru psonaru coniunctio. ad indiu duam uite csuetudine retinendam. It con sensus utriusq; matrimoniu fac. Quia g isti co iuncti st. ut indiuidua uite csuetudine cser uarent. quia utq; csensit in altm. coniuges st appellandi. His ita respondendu e. Consensus est duor ul pluriu sensus in id. Qui aut er rat n sentit. nec g csentit. idest simul cu aliis sentit. H au errauit. n g csensit. nec itaq; co iux e appellanda. qa n fuit ibi csensus utriusq; sine q nullum matrimoniu ee pot. Sic eni q ordinat ab eo q putat ee epm. 7 adhuc e laic errat. nec uocat ordinat. imo adhuc ab epo e ordinand. sic ista errans nulli e copu lata coniugio. imo e adhuc copulanda. Ad h. R. n ois error csensum euacuat. Qui eni accip in uxorem q putat uginem. ul q accip meret cem q putat casta. utq; errat. qa 7 ille corrup tam existimat uginem. 7 iste meretricem reputat castam. Numqd g dicendi st n csensisse in eas. Aut dabit utriq; facultas dimittendi utrasq; 7 ducendi aliam. Veru e qd n ois error con sensum excludit. s; error ali e psone alius fortune. ali cdicionis. ali qualitatis. Error psone e. qn h putat ee ugili 7 ipe e plato. Error fortune. qn putat ee diues q e paup. ul econuerso. Error cdicionis qn putat ee li ber q seruus e. Error qualitatis e. qn putat bo nus ee q mal e. Error fortune 7 qualita tis coniugii csensu n excludit. Error u psone 7 cdicionis. coniugii csensum n admittit. Si qs eni pacisceret se uenditurum agru marcel lo. 7 pea ueniret paul dicens se ee marcellu. 7 emit agrum ab illo. numqd cum paulo conuenit iste de pcio. aut dicendus e agrum sibi uendidis se. Item si qs pmittit uenditurum m auru 7 p auro offerret m auricalcu. 7 ita me deci pet. numqd id dicere csensisse in auricalcu. Numq uolui emere auricalcu. nec g in illud aliqn csensi. qa csensus n n uoluntatis e. Si cut g h error matie excludit csensu. sic 7 in coniugio error psone. Non eni csensit in hc. sed in eum q hc ee putabat. S; obicit. Iacob n csenserat in liam s; in rachel. Septem si quid annis p rachel seruierat. Cu g eo igno rante lia esset sub posita ... n fuit coniugiu in ter eos. si error psone csensum excludit. qa ut dictu n in eam csenserat s; in rachel. His ita respondet. Consensus alius e precedens. ali subsequens. Precedit csensus qn an carnale copulam indiuiduam uite csuetudine utq; csentit. Subsequit qn p concubinale siue fornicariu coitum csentiunt in id. Iacob g 7 liam n fec coniuges pcedens csensus s; subse quens. nec tn ex primo ccubitu fornicariu iudi cant. cu 7 ille maritali affectu ea cognouit. 7 illa uxorio affectu s debitum psoluerit. pu tans lege primogenitaru. 7 patris imprius se s iure copulata. Qd aut error psone n nul los excus. illa auctoritate pbat. qua soror uxoris utq; inscio sorore uidlt 7 marito. in le ctulum eius isse. 7 aurito sue sororis cognita phibet. Que cu sine spe coniugii ppetuo mane censeat. ille tn qui cognouit eam p ignora tiam excusatur. Aut h pbat. Diabolus n numq se in angelm lucis trasformat. nec e piculosus error. si tc credit ee bon. cu se bonu simulat. Si g tc ab aliq simplici qreret an sue beatitudinis uellet ee particeps. 7 ille re spondet se in eius csortium uelle transire. numqd dicendus eet csensisse in csortiu diabolice dampnationis. an n poci in participatione et ne claritatis. It si quis hereticor noie aug ul ambr ul ier alicui catholicorum se ipm of ferret. atq; eum ad sue fidi imitatione puo caret. si ille pbet assensum. in cui fidi senten tiam diceretur csensisse. n in heretico secta. s; in integritate catholice fidi q ille hretic se mentiebatur hre. quia g h psone decepta erro re n in ho. s; in eum que iste se mentiebatur ee csensit. patet qd ei coniux n fuerit. Error fortune 7 qualitatis n excludit csensum. ue luti si quis csentiret in platuram alicui eccle q putaret ee diuite. 7 illa eet inui copiosa. quis hic deciperet errore fortune. n tn posset renunciare prelature accepte. Similit q nubit paupi putans illum ee diuite. n pot renuntiare pori cditioi quis errauerit. Er ror qualitatis similit n excludit csensu. ut po te si quis emit agru ul uinea. q putaret ee ubrima. quis iste erraret qualitate ter. te mui